

KÖNYVSZEMLE

Risus cum lacrimis. Könyv Babják Ildikó emlékére**Szerk. P. Szabó Béla – Újvári Emese**Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Marton Géza
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen, 2017, 296 oldal

A kötet a 36 éves korában, 2012 őszén elhunyt **Babják Ildikó** egyetemi docensnek, a debreceni jogi kar egykori oktatójának állít emléket. Kolléganőnk 2002-től volt fakultásunk alkalmazásában, egy olyan időszakban, amikor nemcsak az ő szakmai karrierje, hanem újraalapítását követően a debreceni jogi kar is felfelé ívelő pályára állt. Halálával nem csupán családját, hanem intézményünket is hatalmas veszteség érte, nem beszélve szűkebb tudományos közegéről, a jogtörténészek összetartó közösségéről.

Az emlékkötet esztétikus kivitelben, igényes tördeléssel készült. Borítóján a római *Colosseum* szilu-

ettje előtt Babják Ildikó fényképét látjuk. A könyvben számos további fényképet találhatunk egykori kolléganőnkéről, hol magában, hol pedig családja, illetve kollégái, barátai körében, felidézve emlékeinkben felejthetetlen alakját.

A kötetet Babják Ildikó férje, Helmeczi András személyes hangvételű sorai vezetik be, majd „Elöljáró szavak” címmel a könyv két szerkesztője, Újvári Emese és Szabó Béla gondolatait olvashatjuk. Itt kapunk magyarázatot a címben szereplő latin kifejezésre: „könny és mosoly”, illetve a recenzens olvasatában „mosoly könnyekkel”, vagy miként az előszóban fogalmaznak: „a mosolygós szép emlékek idővel talán fölébe kerekednek a könnyeknek”. A szerkesztők szerint ezt a célt szolgálja a tanulmányok között a kötetben olvasható személyes visszaemlékezések közzététele. Megjegyzésre érdemes, hogy a tanulmányok többsége is a szerzők személyes hangvételű megemlékezéseivel kezdődik. Mindezek visszaigazolják azt az érzésünket, hogy Babják Ildikó – lényéből sugárzóan – olyan kivételes személyiség volt, akit a környezete, barátai, munkatársai, ismerősei igazán szerettek és tiszteltek.

Az emlékkötet „gerincét” adó 18 tanulmányról elmondható, hogy a szerzőgárdát Babják Ildikó egykori szakmai közegének számító debreceni, miskolci, szegedi, budapesti (és immár németországi) jogtörténész, római jogász kollégák alkotják. Így olvashatunk római jogi tárgyú írásokat, középkori, újkori, sőt 19–20. századi témájú magyar és egyetemes jogtörténeti, valamint jogi kultúrtörténeti munkákat.

A könyvben az egyes tanulmányok a szerzők nevének ABC sorrendjében követik egymást. A sorban elsőként olvashatjuk Bajánházy István írását, aki Livius történeti munkái alapján az ókori római bankárok tevékenységével, a banki szolgáltatásokkal és a rájuk vonatkozó szabályokkal szembesít minket. Balogh Judit – némileg kilépve a jogtörténészi szerepből, utalva egykori alkotmányjogi „exkurzusára” – a 25 éves magyarországi kisebbségi jogi szabályozást mutatja be, mint a rendszerváltás utáni jogalkotás sikeresnek és előre mutatónak minősíthető produktumát. Beke-Martos Judit a 18–19. század fordulóján kialakult amerikai szövetségi bírósági rendszert, illetve a szövetségi legfelsőbb bíróság ebben játszott kiemelt szerepét mutatja be. Frey Dóra tanulmányában a liberális reformnemzedékhez tartozó Eötvös József nevéhez kötődő 1868-i nemzetiségi törvény keletkezését, koncepcionális vonatkozásait és a német nemzeti kisebbségre gyakorolt hatását járja körbe, rámutatva arra, hogy a mindennapi jogi praxis, a

legjobb szándékok ellenére is valójában a magyarosítási törekvéseket szolgálta. (Csupán zárójelbe kívánom megjegyezni, hogy a bő ötven évvel később bekövetkezett, trianoni tragédiaként megélt országvesztés előzményeivel, kiváltó okaival nem árt, ha alkalmanként szaktudományos szinten nézünk szembe.) A következő szerző, Gedeon Magdolna, aki az utóbbi években jelentős publikációkat közölve foglalkozik a hazai, első sorban felsőmagyarországi bányászat jogtörténeti emlékeinek feltárásával. Jelen tanulmányában a bányászati igazgatás 18. századi történetébe avat be minket, bemutatva, hogy a Habsburgok miként tették rá a kezüket a magyar bányakincsekből származó bevételekre. Jakab Éva a római öröklési jog néhány fontos momentumát (elsősorban a katonákra vonatkozó öröklési jogi szabályokat) tárgyaló tanulmánya szembesít bennünket azzal, hogy Rómában, illetve a birodalomban a peres eljárások mintegy kétharmada öröklési jogi per volt. Következésképpen a korabeli társadalmi viszonyok egyik neuralgikus területe – nem véletlenül – mind a mai napig élénken foglalkoztatja a római jog kutatóit. Koncz Ibolya Katalin a polgári korszak Magyarországnak házassági vagyonjogi rendszerét, annak dogmatikai alapjait mutatja be az olvasók számára. Megyeri-Pálffy Zoltán az építészet és műemlékvédelem kérdését tárgyalva, az erre vonatkozó hazai jogi szabályozásba nyújt betekintést, illetve az egyes hazai

műemlékek magyar filmalkotásokban való megjelenését mutatja be, mely önmagában is különleges jogtörténeti vállalkozás. Papp László a középkori magyar perjog idézési formáit részletező tanulmánya az Árpád házi királyoktól kezdve a Tripartitumon át egészen a 19. század közepéig, az osztrák polgári perrendtartás bevezetéséig terjedő fejlődéstörténetét tekinti át. Petrasovszky Anna a modern polgári társadalom megteremtésének megkerülhetetlen feltételei közül a jogegyenlőség és a szabad tulajdonon alapuló jogrend reformkori megalapozását mutatja be írásában. Sály Pál az állami erőszak és annak egyes formáit, valamint mindezek „jogszerűségét” és indokoltságát elemzi az újszövetségi szentírás tanításainak tükrében. Olyan örökzöld témáról van szó, melyet a modern államok működése kapcsán is nagyon körültekintően kell és lehet érdemben tárgyalni. Siska Katalin jogtörténeti tárgyú írásában az Oszmán Birodalom sajátos vallási tolerancia-rendszerét, az ún. millet-rendszert és annak történeti változását, majd eltörlésének következményeit és a 20. század elejére kialakult toleránsnak már kevésbé mondható állapotot és az ahhoz vezető utat mutatja be. Stipta István jogi kultúrtörténeti tárgyú tanulmányában Ráth György, a 19. század második felének jeles jogásza, ítélőtáblai tanácselnök, (és) művészettörténész jogi munkásságát mutatja be, mely kiterjedt a magyar jogi nyelv megújítására, illetve érdemi jogfej-

lesztő tevékenységre. Az írás végén a szerző szembesíti az olvasót az érintett művészettörténeti tevékenységével, bemutatva, hogy a legkiválóbb jogászok gyakran reneszánsz emberként élték a mindennapjaikat. A kötet legterjedelmesebb tanulmánya Szabó Bélától származik, melyben egy pozsonyi származású jogászprofesszor életútját és munkásságát mutatja be. A szerző témaválasztása az ausztriai Linzhez kötődik, ahol a tanulmány „hőse” a 17. század második felében jogtanár volt, és ahol a 2000-es évek legelején Babják Ildikó az egykori debreceni Franz-Wieacker német nyelvű jogtörténeti szeminárium tagjait kalauzolta a városban. Szabó István a 20. századi német politika- és jogtörténet, valamint jogelmélet művelői közül sokakat – ide értve Carl Schmittet, Hans Kelsent és persze másokat – a mai napig okkal foglalkoztató témát, az államfő alkotmányvédelmi funkcióit mutatja be a Weimari Köztársaságban. Takács Tibor a *Code civile* első – 19. század eleji-közepi – „magyarázóit” (értelmezőit) az ún. exegetikus iskola tevékenységét, legfontosabb képviselőinek munkásságát ismerteti. Az általuk kialakított módszer (és persze irányzat) a 19–20. század jogelméleti gondolkodására, sőt magára a jogtudományi szemléletére is nagy hatást gyakorolt. Újvári Emese – szokásához híven – klasszikus kori római jogi témát, a gyámolt érdekei védelmében felhasználható jogi eszköztárat mutatja be egy császári rendelet

szöveg helyének példája nyomán. Végül, de nem utolsó sorban kell megemlíteni Varga Norbert írását, melyben az 1911. évi I. törvénycikken alapuló kartellszerződések kapcsán lefolytatott választott bírósági eljárásokra vonatkozó rendelkezéseket vizsgálja konkrét példákon, jogesetek elemzésén keresztül.

Végül engedjenek meg számomra – e rövid ismertetés után – egy személyes jellegű zárszót. Hét évvel ezelőtt új köntösben, „*Dignitas Iuris – Debreceeni Iskola*” néven megújuló – a budapesti Gondolat Könyvkiadó gondozásában megjelenő – jogi kari könyvsorozat első darabjaként került közlésre Babják Ildikó életének utolsó nagy opusa, a *Barbárság vagy germánság? – Árucseré Európa hajnalán* című monográfiája. E 2011-ben megjelenő kötet publikálásra való előkészítésében, mint sorozatszerkesztő volt szerencsém közreműködni. Kolléganőnk súlyos betegségével dacolva, mindvégig emberfeletti kitartással, irigylésre méltó emberi nagyságról tanúságot téve dolgozott a könyv végső kéz-

iratán. Jellegzetes derűje, csodálatra méltó optimizmusa ekkor még mindannyiunkban azt a hitet erősítette, hogy mint sok minden így az őt megtámadó kór is legyőzhető. Babják Ildikó kötelességtudata, az oktatásért és tudományért vállalt felelőssége, amellyel élete utolsó percéig példát mutatott, valamenyünk számára követendő minta.

A jogi kar legújabb kori történetének már volt egy „amabilissimus” halottja. 2004-ben Loss Sándor kollégánkat veszítettük el tragikusan fiatalon, alkotói ereje teljében. Ez a jelző, vagyis „a legszeretetre méltóbbak egyike”, mely az akkor elhunyt emléket ápoló tanulmánykötet címe volt, Babják Ildikóra legalább annyira igaz. Úgy vélem, hogy az Újvári Emese és Szabó Béla szerkesztésében megjelent „emlék-könyv” méltó tisztelgés Ildikó emléke előtt.

Szabadfalvi József
jogász, egyetemi tanár
Debreceni Egyetem